2025

EVALUATIE EFFECTEN EN TOEGANKELIJKHEID BEWONERSINITIATIEF (BI) EN MAATSCHAPPELIJK INITIATIEF (MI) AMSTERDAM ZUIDOOST

o

SAMENVATTING

Maatschappelijk rendement

De regeling bewoners-en maatschappelijk initiatieven (BI en MI) katalyseert veerkracht en eigenaarschap, biedt handelingsperspectief voor bewonersparticipatie. Maatschappelijke problemen zoals eenzaamheid, taalachterstanden, mentale gezondheid en armoede, worden bottom-up vanuit de leefwereld van bewoners, aangepakt in co-creatie. De regelingen sluiten aan bij stedelijk beleid gericht op burgerkracht en gebiedsgericht werken. Deze regelingen blijken met bescheiden investeringen, een effectief instrumentarium te zijn voor het aanvullend oplossen van lacunes in het bestaand overheidsaanbod.

Uitdaging

Dit maatschappelijk rendement staat thans onder hoge druk. Enerzijds is het subsidieplafond van 2025 al bereikt, terwijl het jaar nog niet eens op de helft is. Anderzijds staat dit niet los van de tendens van 2024, waarbij plafonds zelfs meermaals moesten worden verhoogd. De snelle uitputting van middelen vormt een risico voor de continuïteit van waardevolle initiatieven, die de kern raken van het sociaal domein in Zuidoost.

Onderzoek

Om inzicht te krijgen in de inzet, toegankelijkheid en maatschappelijke waarde van deze regeling, is een onderzoek ingesteld. Voor deze evaluatie is gebruikgemaakt van een gecombineerde kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethode waarbij enerzijds cijfermatige trends uit het subsidiesysteem SISA zijn geanalyseerd en anderzijds interviews afgenomen met betrokkenen. De resultaten hiervan zijn in dit onderhavig rapport vervat.

Adagium

De resultaten hebben reeds laten zien dat de maatschappelijke hoegrootheid en impact van deze initiatieven, effect sorteert. Ze genereren meetbare maatschappelijke waarde, activeren bewoners, vergroten de sociale samenhang en helpen bij het aanpakken van urgente sociale vraagstukken, daar waar het regulier overheidsaanbod tekort schiet in bereik. De vraag is echter hoe belangrijk dit wordt geacht en hoe het structureel en duurzaam wordt geborgd. Beleidsmatig is het behoud en de versterking van deze regeling niet alleen wenselijk, maar noodzakelijk. Ongelijk investeren voor gelijke kansen, lijkt thans ook het adagium voor het plafond van bewoners-en maatschappelijke initiatieven in Zuidoost. Het deel van Amsterdam dat op meerdere gebieden inhaalslagen moet plegen om van een ongelijke positie op minimaal evenredig niveau te belanden. Een stad die gelijke kansen en participatie nastreeft, investeert juist dáár waar de kracht van bewoners zichtbaar tot bloei komt.

INHOUDSOPGAVE

1	TEN GELEIDE – BELEIDSMATIGE CONTEXT	3
2	ACTUELE AANLEIDING	4
3	ONDERZOEKSKADER & ONDERZOEKSMETHODE	5
4.1	RESULTATEN: CIJFERS IN BEELD	6
4.2	DUIDING CIJFERS IN BEELD	10
4.3	RESULTATEN: INTERVIEWS	11
5	AANBEVELINGEN	17

1. TEN GELEIDE: BELEIDSMATIGE CONTEXT

De subsidieregelingen voor bewoners- en maatschappelijke initiatieven in Amsterdam Zuidoost zijn ingesteld om **lacunes in het bestaand aanbod** op te vangen en aanvullende oplossingen te bieden voor lokale opgaven. Bewoners, ondernemers of maatschappelijke organisaties die in **co-creatie** een maatschappelijk doel nastreven en daarbij zelf (een deel van) de uitvoering ter hand willen nemen. De initiatieven dragen bij aan een inclusieve en leefbare wijk, waarin bewoners actief bijdragen aan de leefomgeving en elkaar ondersteunen bij maatschappelijke vraagstukken zoals armoede, eenzaamheid, kansenongelijkheid en gezondheid.

De regelingen resoneren ook in een ander neveneffect: **leren om onderling samen te werken en bij te dragen aan verbinding en veerkracht in het stadsdeel, als geheel.**

De regelingen sluiten aan bij **stedelijk beleid** gericht op **burgerkracht, gebiedsgericht werken** en het versterken van de participatie en leefbaarheid in een wijk die op meerdere fronten te maken heeft met ongelijkheid.

Enerzijds is in de afgelopen jaren de vraag naar deze subsidies sterk toegenomen en anderzijds is het oorspronkelijke subsidiebudget inmiddels meerdere keren overschreden. Deze regeling die het maatschappelijk en participatief nut al meermaals heeft bewezen, staat inmiddels onder druk door schaarse middelen.

Dit rapport evalueert de effectiviteit en toegankelijkheid van de regelingen en de onderzoeksresultaten instigeren een pleidooi om deze regelingen niet alleen te behouden, maar ook structureel te versterken.

2. ACTUELE AANLEIDING

Het verleend bedrag in 2024 bleek het meervoudige te zijn van het aanvankelijke subsidieplafond. In 2025, eind mei, blijkt het subsidieplafond al te zijn bereikt. Dit geeft voldoende aanleiding om na te gaan waar er structurele inzet gepleegd moet worden, teneinde de maatschappelijke effecten van deze regeling te kunnen blijven waarborgen voor het stadsdeel.

Relevante historie

In 2023 lagen de feiten anders. Tussentijdse rapportages uit het jaar 2023 lieten zien dat het aantal subsidieaanvragen voor bewoners- en maatschappelijke initiatieven (BI en MI) in Zuidoost afnam ten opzichte van eerdere jaren. Het subsidieplafond werd niet volledig benut, de verdeling van middelen was scheef, en veel aanvragen werden laat in het jaar ingediend. Dit leidde tot verwerkingsproblemen en beperkte de impact van de regeling. Daarnaast vonden bewoners het aanvraagproces onvoldoende toegankelijk en begrijpelijk.

Op basis van deze signalen is een eerste evaluatie uitgevoerd in 2023. In deze evaluatie werd kwalitatief onderzoek gedaan naar het interne proces, mogelijke verbeteringen en het aanvraagproces rondom de bewoners- en maatschappelijke initiatieven. Op basis hiervan zijn een aantal adviezen gegeven om de subsidieregelingen in 2024 nog beter in te kunnen zetten richting de bewoners. Dit heeft geleid tot gerichte aanpassingen in het proces, waaronder een grotere inzet van gebiedsmakelaars, vereenvoudiging van communicatie en actieve ondersteuning van aanvragers. In 2024 werd een duidelijke toename van het aantal aanvragen en toegekende subsidies waargenomen. Het beschikbare budget werd reeds in de eerste helft van het jaar overschreden, ondanks twee tussentijdse budgetverhogingen. Deze ontwikkelingen vormen aanleiding voor onderhavig onderzoek, mede ook daar het budget voor 2025 al eind mei is besteed en het jaar nog lopende is.

3. ONDERZOEKSKADER EN ONDERZOEKSMETHODE

In deze beleidsmatige evaluatie staan de volgende onderzoeksvragen centraal:

1. Welke veranderingen zijn zichtbaar in de inzet en toegankelijkheid van bewoners- en maatschappelijke initiatieven in 2024 ten opzichte van 2023, voordat de initiële evaluatie had plaatsgevonden?
2. Voor welke thema's worden de subsidies met name aangevraagd?
3. Wat is de ontwikkeling in aantallen en bedragen van toegekende subsidies in de afgelopen vier jaar (2021–2024)?
4. Welk maatschappelijk effect ervaren initiatiefnemers en deelnemers van de activiteiten?
5. Welke beleidsadviezen volgen hieruit met het oog op het behoud en de versterking van de regeling?

Methode

Voor deze evaluatie is gebruikgemaakt van een gecombineerde kwalitatieve en kwantitatieve onderzoeksmethode, bedoeld voor enerzijds de cijfermatige trends te analyseren en anderzijds ook dieper in te gaan op de ervaringen, motieven en behoeften van bewoners en uitvoerders. De combinatie van beide benaderingen maakt het mogelijk om trends te duiden in het licht van beleidskeuzes, uitvoering en ervaren impact. Deze mix van perspectieven biedt een representatief en verdiepend beeld van het functioneren van de subsidieregelingen in de praktijk.

Er zijn in totaal 20 semigestructureerde interviews afgenomen: 17 met bewoners uit de gebieden Bijlmer Oost, Bijlmer Centrum en Gaasperdam. Deze bewoners zijn in veel gevallen ook actief als initiatiefnemer en fungeren als sleutelfiguren in hun wijk. Daarnaast zijn ook een gebiedsmakelaar, een gebiedsondersteuner en vertegenwoordigers van twee maatschappelijke organisaties geïnterviewd.

Voor de kwantitatieve analyse zijn gegevens geanalyseerd uit het gemeentelijke subsidiesysteem SISA over de periode 2021–2025. Deze data omvatten aantallen aanvragen, toegekende bedragen en verdeling naar gebied en thema.

4. RESULTATEN: CIJFERS IN BEELD

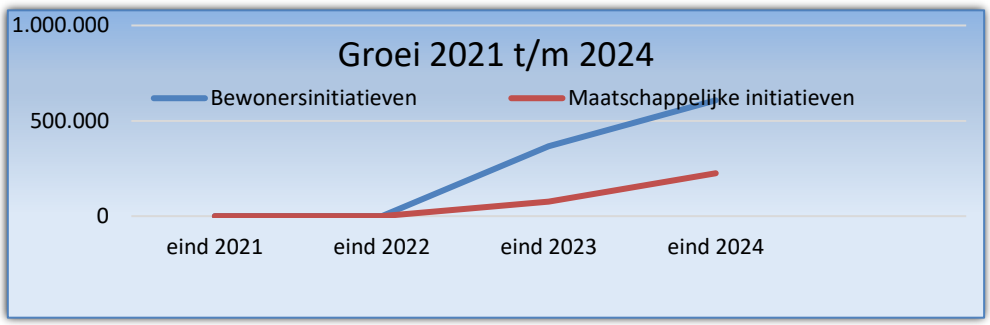
➔ Subsidieplafond en totaal verleend bedrag voor bewonerssubsidies Zuidoost in de afgelopen vier jaar

Subsidiejaar	Totaalbedrag verleend €	Subsidieplafond €
2021	116.147	306.200
2022	215.361	309.797
2023	366.549	332.653
2024	607.554	361.608 (verhoging 1) + 200.000 (verhoging 2) + 120.000 --- (na verhogingen) 681.608

➔ Subsidieplafonds en totaal verleend bedrag voor maatschappelijke subsidies Zuidoost in de afgelopen vier jaar

Subsidiejaar	Totaalbedrag Verleend €	Subsidieplafond €
2021	72.456	82.957
2022	64.295	65.454
2023	75.754	70.285
2024	224.900	77.727 (verhoging 1) + 80.000 (verhoging 2) + 100.000 (verhoging 3) + 10.000 --- (na verhogingen) 267.727

➔ Lijngrafiek verleend bedrag bewoners- en maatschappelijke subsidies Zuidoost 2021 t/m 2024

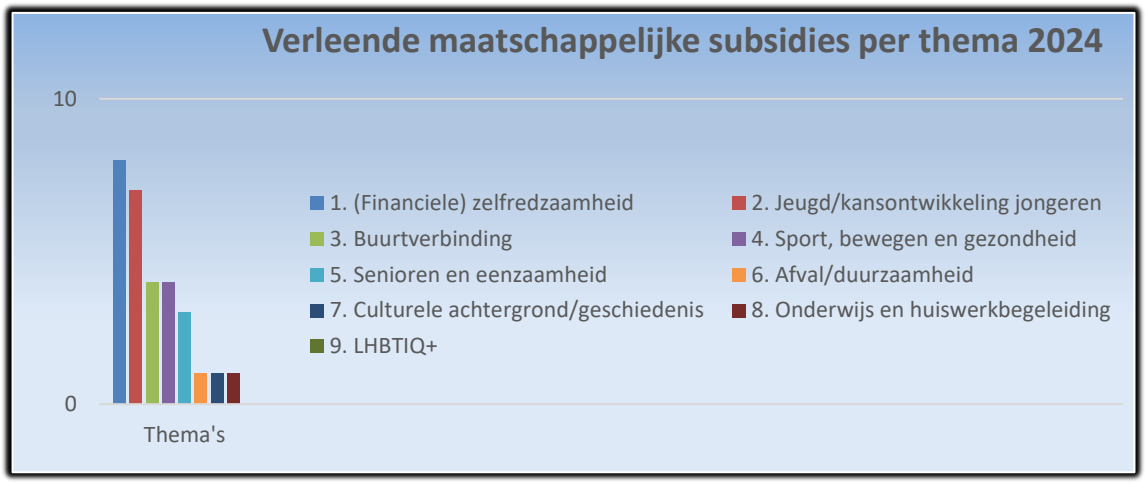

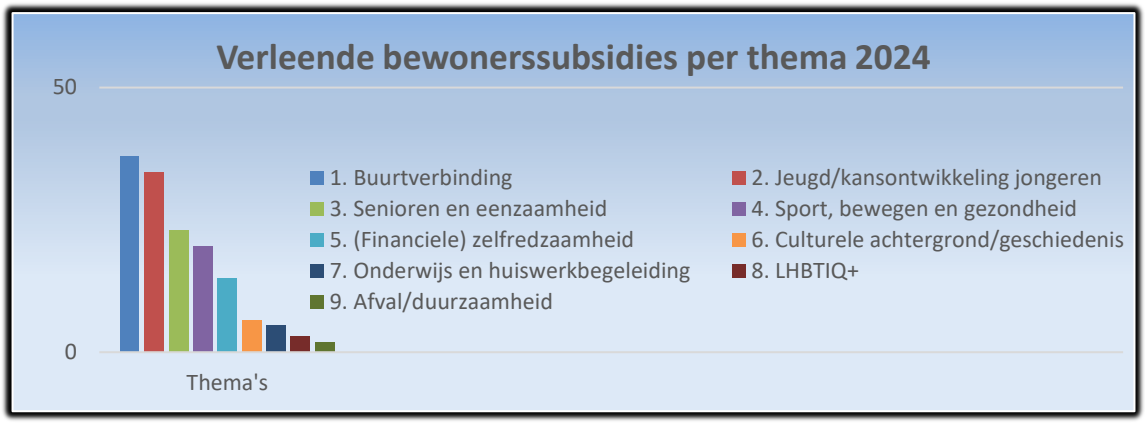
➔ *Voor welke thema's werden deze bewoners- en maatschappelijke initiatieven in 2024 aangevraagd?*

Thema's subsidieaanvragen 2024*	Hoeveelheid verleende BI-aanvragen per thema 2024	Totaalbedrag € verleend per thema 2024
Buurtverbinding**	37	146.577
Jeugd/kansontwikkeling jongeren	34	153.339
Senioren en eenzaamheid	23	101.803
Sport, bewegen en gezondheid	20	75.811
(Financiële) zelfredzaamheid	14	62.703
Culturele achtergrond/geschiedenis	6	25.010
Onderwijs/huiswerkbegeleiding	5	24.159
LHBTIQ+	3	11.150
Afval/duurzaamheid	2	7.000
Totaal	144	607.554

Thema's subsidieaanvragen 2024*	Hoeveelheid verleende MI-aanvragen per thema 2024	Totaalbedrag € verleend per thema 2024
Jeugd/kansontwikkeling jongeren	7	59.290
(Financiële) zelfredzaamheid	8	47.426
Buurtverbinding	4	32.456
Senioren en eenzaamheid	3	29.000
Sport, bewegen en gezondheid	4	27.272
Afval/duurzaamheid	1	10.000
Cult. achtergrond/geschiedenis	1	9.825
Onderwijs/huiswerkbegeleiding	1	9.633
LHBTIQ+	0	0
Totaal	29	224.900

➔ Verleende subsidies en totaalbedrag per thema 2024

Gebieden Zuidoost	Hoeveelheid verleende bewonerssubsidies 2024	Totaalbedrag verleende bewonerssubsidies 2024 €
Bijlmer Centrum/Bijlmer West	36	135.200
Bijlmer Oost	66	281.300
Gaasperdam	42	191.000
Totaal	144	607.500

➔ 2025: Stand van zaken bewoners- en maatschappelijke subsidies (t/m mei)

Periode	Voorziening	Totaal aangevraagd (tot 10 april)	Totaalbedrag verleend (tot eind mei) €	Subsidieplafond €
2025 (t/m eind mei)	Subsidieregeling bewonersinitiatieven stadsdeel Zuidoost	609.173	368.701	368.505
2025 (t/m eind mei)	Subsidieregeling maatschappelijk initiatief stadsdeel Zuidoost	236.300	116.291	79.209 + 40.000 119.209 definitief

4.2 DUIDING CIJFERS IN BEELD

- De aanvragen zijn de periode 2021-2024 fors toegenomen, zowel in aantal als in toegekend bedrag.

- Het budget van 2025 is nu reeds, begin juni 2025, besteed. Dat is inclusief 5 verleningen, die op dat moment nog in het goedkeuringsproces waren. Vanwege het bereiken van het subsidieplafond worden 45 aanvragen afgewezen, voor een totaalbedrag van € 204.031.
  De Subsidieregeling bewonersinitiatieven stadsdeel Zuidoost werd op 14 april gesloten voor nieuwe aanvragen. De subsidieregeling maatschappelijk initiatief stadsdeel Zuidoost werd al op 17 maart gesloten voor nieuwe aanvragen.

- De thema's 'buurtverbinding' (#1) en 'jeugd/kansontwikkeling jongeren' (#2) staan bovenaan in de grafiek en zijn het meest gefaciliteerd in 2024.

- In het midden van de grafiek staan de thema's 'senioren en eenzaamheid' (#3), 'sport, bewegen en gezondheid' (#4) en 'financiële zelfredzaamheid' (#5) dicht op elkaar voor 2024.

- Onderaan de grafiek staan de thema's 'culturele achtergrond/geschiedenis' (#6), 'onderwijs en huiswerkbegeleiding' (#7), LHBTIQ+ (#8) en 'afval en duurzaamheid' (#9). Deze zijn veruit het minst gefaciliteerd in 2024.

- Bij een meerderheid van de bewonerssubsidies was sprake van meerdere thema's per aanvraag.

- Voor dit overzicht is gekozen om alleen het meest prominente (kern)thema te categoriseren per aanvraag.

- Ongeveer 35% van de bewonerssubsidies met het thema 'buurverbinding' bevatte ook één of meer van de andere thema's.

- Bij een meerderheid van de bewonerssubsidies was sprake van meerdere thema's per aanvraag. Voor dit overzicht is gekozen om alleen het meest prominente (kern)thema te categoriseren per aanvraag.

- Ongeveer 50% van de maatschappelijke subsidies met het thema '(financiële) zelfredzaamheid' hadden betrekking op armoedepreventie.

- De thematische spreiding wijst op een breed palet aan maatschappelijke behoeften en prioriteiten in het stadsdeel.

- Veel aanvragen blijken thema-overstijgend te zijn, wat de samenhang en integraliteit van deze initiatieven onderstreept.

4.3 RESULTATEN INTERVIEWS

Overkoepelend

De interviews maken duidelijk dat de toegenomen hoeveelheid bewonersinitiatieven in 2024 geleid heeft tot een versterking van de sociale cohesie, wederkerigheid en participatie binnen het stadsdeel Zuidoost. Er worden meer activiteiten georganiseerd, bewoners vinden elkaar gemakkelijker, en het gevoel van verbondenheid in de wijk is vergroot. Initiatiefnemers geven aan dat zij hun wijk tot leven zien komen, waarbij ook moeilijk bereikbare doelgroepen zoals alleenstaande moeders, jongeren en mensen in armoede worden bereikt.
Deze initiatieven bieden niet alleen een antwoord op maatschappelijke problemen zoals eenzaamheid, taalachterstanden, mentale gezondheid en armoede, maar dragen ook bij aan empowerment en eigenaarschap van bewoners zelf. De regeling wordt breed gewaardeerd als instrument om bewoners daadwerkelijk invloed en handelingsperspectief te geven.

Forse toename subsidieaanvragen in 2024 te danken aan inzet gebiedsmakelaars

Op één bewoner na, hebben alle bewoners in dit onderzoek de subsidie gevonden door middel van mond-tot-mondreclame. Gebiedsmakelaars hebben hier een grote rol in gespeeld. Een van de adviezen in de vorige evaluatie (2023) was dan ook om de gebiedsmakelaars hier beter voor in te zetten, dat is gelukt. Ook de actieve bewoners fungeren als visitekaartje voor nieuwe aanvragers.

Als aan de respondenten (zowel bewoners als professionals uit het veld) wordt gevraagd wat ze denken dat de reden is dat er na de vorige evaluatie meer aanvragen zijn binnengekomen, is het antwoord duidelijk en breed gedragen. De intensiveringen van de gebiedsteams/het stadsdeel (de gebiedsmakelaars in het bijzonder) spelen hierin de grootste rol. Er worden nauwelijks andere aanleidingen genoemd, zoals een toenemende behoefte aan een specifiek thema en/of een doelgroep die actiever is geworden. Wel noemt één van de deelnemers de toenemende kritiek op ambtelijke/moeilijke taal en de toegankelijkheid en veranderende samenstelling van ambtenaren (meer jonge ambtenaren). Ook de toegenomen communicatie en bekendheid in het veld bij de gebiedsondersteuners en de inzet van 'buurtbaners' worden door dezelfde respondent aangewezen als mogelijke aanleiding.

Meer activiteiten en betrokkenheid dankzij toename bewonersinitiatieven

De toename van subsidieaanvragen heeft ook een duidelijk effect in het stadsdeel. Volgens de respondenten wordt er meer georganiseerd, zijn buren meer verbonden en leeft het stadsdeel echt. In stadsdeel Zuidoost zorgt men goed voor elkaar en willen mensen zich graag inzetten. De initiatiefnemers zijn dankbaar voor het feit dat er subsidies worden verstrekt, want dat biedt de mogelijkheid om ook echt de daad bij het woord te voegen. En dit heeft ook effect.

De toegenomen subsidies hebben de mogelijkheid geboden om bewonersinitiatieven te organiseren op verschillende thema's: armoede, eenzaamheid, mentale gezondheid, opvoeding, duurzaamheid, taal, kansengelijkheid, huiswerkbegeleiding, muziek, cultuur en nog veel meer. Ook is er een breed aanbod op te merken wat betreft de doelgroepen die worden aangesproken. Als aan de respondenten wordt gevraagd wat er nou écht nodig is in Zuidoost, rekening houdend met een kleiner subsidiebudget, is ook te horen dat de thema's die men belangrijk vindt en de doelgroepen die volgens hen aandacht behoeven, enorm variëren. In de interviews komen o.a. (alleenstaande) moeders, jongeren, jong arbeidsmigranten tot aan kinderopvangtoeslag (KOT) gedupeerden voorbij. Dat laat zien hoe belangrijk al dit soort initiatieven zijn, maar ook de ernst van het wegvallen van deze initiatieven komt aan de orde. De subsidiëring van bewonersinitiatieven levert een zeer positieve bijdrage aan de sociale cohesie in Zuidoost.

Soms vinden deelnemende bewoners het moeilijk om uit de comfort zone te stappen, maar na één keer deelnemen aan een activiteit merk je dat de angst langzaam verdwijnt. Deelnemers van activiteiten vinden elkaar niet alleen tijdens de activiteiten, maar ook daarna blijven ze hangen en/of bellen ze elkaar op. Het effect en de waardering van de gesubsidieerde activiteiten is dan ook groot.

Het deconstructieve effect van een lager subsidieplafond op de bewonersinitiatieven in Zuidoost

De initiatiefnemers in dit onderzoek organiseren verschillende projecten en merken allemaal op dat er veel vraag is naar de activiteiten. Er wordt gevraagd 'wanneer er weer een volgende keer is' en deelnemers houden ná de activiteit ook vaak contact. Velen zijn op de hoogte van het beperkte overgebleven budget en vragen zich daarom af wat dit betekent voor hun geslaagde projecten. Dus, omdat er geen budget meer is moeten we al die mensen teleurstellen? Stoppen met het najagen van al die mooie doelen in Zuidoost op uiteenlopende onderwerpen zoals armoede, taal, eenzaamheid, huiswerkbegeleiding, saamhorigheid, duurzaamheid, carrière en ambitie, sport en spel, creativiteit, muziek, theater en nog veel meer? Het voelt voor respondenten alsof ze moeten afbreken waar ze zo hard voor hebben gewerkt. Niet alleen het stimuleren van mooie dingen, maar ook het tegengaan van minder positieve ontwikkelingen, noemen deelnemers als ontzettend belangrijk. Wat willen we nou écht met Zuidoost en is dat wat we nu aan het doen zijn? Een medewerker van een maatschappelijke organisatie zegt ook: ''Zo hebben we niks meer te bieden.'' en ''Het budget moet gewoon verhoogd worden. Zoek maar geld. Mensen met kennis en begrip van bewoners weten dat het hard nodig is.'' Als armoede een rol speelt, kan niet verwacht worden dat mensen alles uit eigen zak betalen, komt in de interviews naar voren. Ook zegt één van de bewoners: ''Men praat over ziektes en mentale gezondheid. Je kan de mensen bereiken, maar je kan de activiteiten niet organiseren omdat er geen subsidie is.''

De initiatiefnemers zijn er al en ze zetten zich graag in voor het stadsdeel, het probleem blijft daarom vooral bij het budget dat mensen missen om zich structureel in te blijven zetten. Zoals eerder genoemd, is het belangrijk dat projecten kunnen voortbestaan en dient de gemeente een rol te spelen in het kunnen faciliteren van initiatieven dan wel doorverwijzen van initiatiefnemers als er geen hulp kan worden geboden. ''Het feit dat Zuidoost actiever wordt aan de buitenkant, moet niet de indruk wekken dat er achter de deur niks meer speelt. Daarom blijft het belangrijk om actief te blijven.'' noemt een van de respondenten.

Soms is er wel budget voor het initiatief, maar is er bijvoorbeeld geen geld beschikbaar voor het zichtbaar maken van de activiteit. Een van de respondenten zegt ook: ''Soms organiseer je iets goeds, maar de verdere impact blijft beperkt, omdat je niet genoeg budget hebt.'' Daarmee kan men een klein deel van het probleem oplossen, maar kunnen ze niet zorgen voor verdere ondersteuning, terwijl ze wel de doelgroep hebben kunnen bereiken. Ook worden extra kosten zoals uitnodigingen, drukwerk en lunch vaak vergeten als extra kostenpost voor de organisator.

Houding van de respondenten ten opzichte van het aanvraagproces

Eenvoud en duidelijkheid
Over het algemeen, zijn de respondenten tevreden over het aanvraagproces. Dit werd ook geconcludeerd in de vorige evaluatie, echter zijn er nu minder verbeterpunten als we kijken naar de technische kant van de subsidieaanvraag. Door een enkeling wordt genoemd dat er verbetering mogelijk is omtrent de hoeveelheid informatie en de taal die gebruikt wordt, maar deze mening is niet dominant onder de respondenten. Dat is een positieve ontwikkeling, maar er is nog ruimte voor verbetering. Hieronder worden een aantal verbeterpunten opgesomd.

Duur en complexiteit in sommige gevallen
Wat betreft de technische kant van de subsidie, vindt men wel dat de aanvraag nog steeds (te) lang duurt. Dit speelt vooral bij seizoen afhankelijke en/of tijdgebonden initiatieven. Soms zitten aanvragers ook echt in spanning te wachten en/of heeft de aanvrager geen geld om het voor te schieten (terwijl dit wel wordt gevraagd). Kleine stichtingen ervaren dit vooral als drempel. De financiële problemen die de laatste maanden hebben plaatsgevonden, hebben met AFIS te maken, dus de verwachting is dat dit tijdelijk van aard is. Een andere respondent gaf weer aan dat zijn aanvraag een keer is afgewezen, omdat hij al was begonnen met de activiteit vóórdat hij subsidie had, dat zorgt voor tegenstrijdigheden.

→ Volgens de respondenten zijn er ook fondsen waarbij de doorlooptijd van een aanvraag korter is, wanneer sprake is van een lager bedrag; een zogeheten 'snelloket'. De gemeente zou ook een onderscheid kunnen maken in bedragen en duur van de beoordeling.

Daarnaast, maken benodigde vergunningen de aanvraag een stuk complexer (zowel de subsidie als de vergunning moeten 8 weken voor het plaatsvinden worden aangevraagd).

Manier van beoordelen
In de interviews komt ook naar voren dat het op volgorde beoordelen van subsidieaanvragen wellicht niet de meest 'menselijke' manier is om met aanvragen om te gaan. Er zit geen waardering in de beoordeling als aanvragen op volgorde worden behandeld.

Een gehoord signaal is ook dat er ''met twee maten wordt gemeten'' en dan met name als wordt gekeken naar grote spelers tegenover kleine spelers. Kleine spelers zouden meer moeite hebben met het krijgen van subsidie en ook meer gecontroleerd worden dan stichtingen. Niet iedereen is er ook van op de hoogte dat stichtingen meer subsidie kunnen krijgen dan individuen.

Ondersteuning blijft belangrijk
Vooral ervaren initiatiefnemers hebben geen moeite met de aanvragen, maar niet iedereen kan dit zelfstandig. Bewoners hebben mooie ideeën, maar soms hebben zij moeite met het maken van een projectplan, het maken van een begroting, het beheren van de financiën en/of weten ze niet goed wat er allemaal mogelijk is in subsidieland. Sommigen worden ook nog tegengehouden omdat ze bang zijn dat ze problemen krijgen met hun uitkering (zie hiervoor ook de eerdere evaluatie), maar in de praktijk wordt wel benadrukt door instanties dat dit gewoon kan. Al deze factoren samen kunnen demotiverend zijn, omdat dit kan zorgen voor onzekerheid over eigen kunnen en over het slagen van hun idee. Het zou jammer zijn als dit ervoor zorgt dat mooie ideeën niet worden doorgezet.

- → Het is bij de meesten al bekend dat er een organisatie is die kan ondersteunen bij subsidieaanvragen en trainingen aanbiedt, bijvoorbeeld voor het schrijven van een projectidee, bij budgettering en verslaglegging. Deze ondersteuning wordt enorm gewaardeerd en zou vastgehouden moeten worden volgens de deelnemers. Wel moet het laagdrempelig blijven, ook bij toenemende vraag. Voordat je een contactpersoon hebt bij de gemeente, vinden aanvragers het fijn om iemand te hebben om mee te kunnen sparren/vragen aan te kunnen stellen. Dit kan ook iemand van de gemeente zijn.
- → De gebiedsmakelaars kunnen hierbij een belangrijke rol spelen door te informeren, stimuleren en door te verwijzen.
- → Soms heeft iemand geen tijd om te wachten voordat er een training beschikbaar komt over één van de bovenstaande onderwerpen. Het helpt dan om op de website voorbeeldaanvragen te hebben.

Persoonlijke aandacht
Persoonlijke aandacht bij het aanvragen van subsidies, is volgens de bewoners van groot belang. De aanvragers die goed persoonlijk contact hebben gehad, noemen dit expliciet (inclusief naam van de collega) en de bewoners die dit hebben gemist,

noemen dit óók expliciet. Dus zowel het bieden van persoonlijke aandacht als het ontbreken ervan wordt duidelijk genoemd als voordeel of nadeel.

Duidelijke informatie over alle financiële mogelijkheden
Er heerst onduidelijkheid als het gaat om de financiële mogelijkheden die men heeft (binnen en buiten de gemeente) en de stappen die moeten worden genomen om ervoor te zorgen dat het initiatief structureel kan worden georganiseerd, zonder dat daarvoor meerdere keren een aanvraag moet worden ingediend. Een van de bewoners zegt ook: ''Je wordt geholpen in het (eenmalig) doen, maar niet in hoe het structureel kan.''

Sommige bewoners noemen dat ze niet alleen gebruikmaken van de gemeentelijke subsidies, maar dat ze ook hulp hebben gekregen via andere regelingen, bijvoorbeeld via het Fonds van Zuidoost of het social pact. Voor sommigen is het duidelijk wat er mogelijk is, maar voor de meesten is het echt een doolhof. Het is niet altijd helder wat er bijvoorbeeld via de gemeente kan en hoe die regelingen onderling van elkaar verschillen (bijvoorbeeld de subsidie voor het bewonersinitiatief, de buurtbudgetten, de sociale basis, sociaal weefsel etc.), maar ook of iemand een subsidie voor een bewonersinitiatief én maatschappelijk initiatief tegelijk mag aanvragen.

Bewoners zijn niet goed op de hoogte van het feit dat ze bijvoorbeeld via een buurtplatform mogelijk een gedeelte van het buurtbudget kunnen krijgen voor initiatieven. Een belangrijke voorwaarde is wel dat er draagvlak voor is in de buurt en dit bij het buurtplatform bekend is. Het valt op dat er binnen de gemeentelijke organisatie geen duidelijke samenwerkingsafspraken zijn omtrent het doorverwijzen naar buurtbudgetten, terwijl deze juist laagdrempeliger zijn.

''De gemeente kan ondersteunen, maar de samenleving moet het uiteindelijk zelf gaan doen.'' zegt een van de bewoners. Het gaat niet alleen om leuke dingen samen organiseren, maar ook om steun bieden aan elkaar als bijvoorbeeld een buurman bij het ziekenhuis moet worden afgezet. Niet alle activiteiten hoeven veel geld te kosten; het gaat erom dat je samenkomt.

Belangrijke factoren om bewonersinitiatieven (meer) te laten slagen

Volgens de respondenten zijn initiatiefnemers enorm waardevol voor het stadsdeel; zij zijn onmisbaar in het bereiken van mooie dingen in Zuidoost. Meerdere initiatiefnemers noemen dat ze inmiddels een beetje aan het afbouwen zijn en hopen dat er nieuwe vrijwilligers in hun plek komen. Niet alleen heeft dit te maken met o.a. ouderdom, maar de meesten hebben natuurlijk ook hun baan en/of gezin om voor te zorgen.
Dit onderwerp roept ook vragen op, omdat men niet zeker is of de komende generatie ook evenveel bereid is om de handen uit de mouwen te steken.
Hieraan wordt toegevoegd dat het belangrijk is dat problemen vanaf het begin al snel worden opgepakt, omdat het anders uit de hand loopt. Actieve bewoners zijn

goed op de hoogte van wat er speelt en kunnen hier goed op inspelen, omdat ze weten wat er nodig is in de wijk. Mensen willen graag doen, maar ze zijn afhankelijk van geld.

Initiatiefnemers en initiatieven verbinden
Meerdere respondenten noemen hoe belangrijk het is dat bewoners met elkaar worden verbonden, initiatiefnemers in het bijzonder. Er wordt van alles georganiseerd, maar als men van elkaar op de hoogte is, kun je goed werkende initiatieven uitbreiden. Ook voorkom je daarmee dat mensen los van elkaar hetzelfde organiseren en zo kunnen zij de handen ineenslaan (en het budget efficiënter inzetten). Zo kun je ook op een natuurlijke manier het aantal aanvragen terugdringen. Belangrijk daarbij is wel dat het toegankelijk blijft voor ouderen en/of mensen die slecht ter been zijn (bijvoorbeeld als de locatie gewijzigd wordt). Een valkuil van initiatieven die niet structureel gefinancierd (kunnen) worden, is dat ze niet zichtbaar blijven. Hierdoor is bekend blijven ook moeilijker.

Hoe zorgen we dat we meerdere doelgroepen bereiken?
In Zuidoost worden zoals eerder gezegd heel veel activiteiten georganiseerd, maar niet alles is altijd bekend. Zichtbaarheid is belangrijk volgens de bewoners. Zichtbaarheid en bekendheid bereik je niet overal op dezelfde manier. De ene respondent zegt dat de buurtapps 'floreren' en dat dit een goed communicatiemiddel is. Het is volgens deze respondent bekend wat er wekelijks gebeurt en ook de incidentele initiatieven worden bekend met de tijd.

Niet iedereen in Zuidoost is digitaal vaardig; email en flyers zijn voor senioren bijvoorbeeld een beter communicatiemiddel. Gebiedsmakelaars maken al gebruik van flyers in flats, dat blijkt goed te werken. Ook lokale radiostations, bladen en fysieke zichtbaarheid (bijvoorbeeld een kantoor op de begane grond) kunnen een goede manier zijn om mensen te bereiken.

Uit de interviews komt naar voren dat buurtplatforms en gebiedsmakelaars al wat intensiever samenwerken. Wel wordt aangegeven dat het vaak sterk afhangt van de persoon die de rol heeft, of er echt effect is. Aanwezigheid, enthousiasme en betrokkenheid is écht belangrijk voor de mensen.

5 AANBEVELINGEN

Overkoepelend

Cijfermatige en inhoudelijke onderzoeksresultaten laten zien dat de bescheiden investeringen van deze regelingen, een deel van de opgave in Zuidoost oplossen. Het steeds opnieuw moeten zoeken naar geld, kost uiteindelijk meer tijd en geld, qua resources, wat uiteindelijk duurder is dan de bescheiden investering die aan bewoners wordt gegeven. Het is daarom van fundamenteel belang om enkele diepgaande keuzes te maken.

5.1 Bepaal bestuurlijk welke waarde wordt toegekend aan deze initiatieven

In welke mate is het bottom-up werken vanuit de leefwereld aan maatschappelijke vraagstukken van belang? Deze kernvraag is van belang om alle navolgende aanbevelingen tot volle wasdom te laten komen. De resultaten hebben reeds laten zien dat bewonersinitiatieven een maatschappelijke meerwaarde hebben. De vraag is echter op welke manier deze maatschappelijke meerwaarde structureel en duurzaam wordt geborgd.

5.2 bescheiden financiële investeringen borgen

Het belangrijkste advies is om niet het subsidieplafond te verlagen en de financiële ruimte te waarborgen. De nadelige effecten van een verlaagd plafond zijn duidelijk, zowel bij professionals in het veld als bij bewoners. Initiatieven kunnen bij gebrek aan budget vaak niet meer georganiseerd worden; bewoners zijn afhankelijk van geld om (broodnodige) ideeën uit te voeren. De initiatieven zorgen niet alleen voor meer sociale cohesie in Zuidoost, maar helpen ook bij het voorkomen/beperken van de nadelige effecten van uiteenlopende problemen zoals bijvoorbeeld armoede, eenzaamheid, schoolachterstanden, kansenongelijkheid, mentale problemen en ongezonde leefstijl. Problemen in het stadsdeel kosten op de lange termijn ook geld en daarom kan beter geïnvesteerd worden in het voorkómen dan in het oplossen (wat financieel vaak nog nadeliger uitpakt). De maatschappelijke effecten van de bewonersinitiatieven zijn erg positief en daarom is het van belang dat deze trend kan worden doorgezet in plaats van afgebroken. De mensen zijn blij met de subsidie en hebben hem ook gevonden door extra inzet van de gemeente. Nu er meer aanvragen zijn, laat de gemeente weten dat er niet voldoende budget is; dan had de gemeente de aanvragen in eerste instantie niet moeten stimuleren, zo denkt men.

5.3 Alternatieven om nadelen verlaagd subsidieplafond te beperken

Als verhoging van het subsidieplafond niet mogelijk is, zijn er andere oplossingen nodig om de nadelige effecten te beperken of voorkomen.

Beoordeling van de subsidieaanvragen

5.3.1 Als het budget wordt verdeeld over het jaar, kun je per periode (bijvoorbeeld maandelijks of per kwartaal) kijken naar wat nou écht de belangrijkste initiatieven zijn voor Zuidoost. Zo kun je het aantal aanvragen mogelijk op natuurlijke wijze terugdringen. Ook hoef je dan niet al aan het begin van het jaar te communiceren dat het jaarbudget al (bijna) op is. Dit

kan ook demotiverend zijn, bewoners denken zo: ''Er zit niks meer in voor mij''. Een bijkomend voordeel is dat initiatieven zo beter over het jaar verdeeld kunnen worden.

5.3.2 Het is belangrijk dat de bewoners/initiatiefnemers ook kunnen nadenken over wat zij belangrijk vinden om te organiseren in hun wijk. Mensen met verschillende (culturele) achtergronden en disciplines kunnen een plek krijgen aan tafel en daarmee ook beslissen over waar het geld echt naartoe moet. Dit is ook een manier om goed te beslissen over wie wel en geen subsidie krijgt en elkaars aannames en voorkeuren goed te bevragen. Er zijn al praktijkvoorbeelden van deze benadering. Hier is terug te zien dat er regelmatig vaste overlegbijeenkomsten zijn, waardoor er altijd genoeg beoordelaars zijn; dit is een team bestaande uit 'professionals' en bewoners die werkt met korte cycli met vaste beoordelingsdagen, waardoor de behandeling en uitbetaling ook nog sneller is. Als subsidieaanvragen worden afgewezen, heeft de gemeente hiervoor een sterkere onderbouwing én mogelijk meer draagvlak.

5.3.3 Het gebruik van een 'snelloket' voor kleinere bedragen zorgt niet alleen voor een snellere reactie, maar ook voor meer begrip als het wordt afgewezen, omdat bewoners niet lang hebben hoeven wachten. Bij het ontbreken van een snelloket, blijft het snelle contactmoment met de beoordelaar belangrijk.

5.3.4 Bij aanvragers controleren of er geld over is gebleven en dit effectief inzetten voor andere projecten.

Doorverwijzen als de gemeente financieel niks kan betekenen

5.3.5 Het is belangrijk dat het bekend is welke financiële mogelijkheden er bestaan, wat de onderlinge verschillen zijn én waar men terecht kan als ze structurele gelden wensen voor een geslaagd en terugkerend project. Ook budgetten die beschikbaar zijn binnen de gemeente voor specifieke thema's, zoals bijvoorbeeld Kunst & Cultuur, mentale gezondheid of armoede, moeten bekend zijn. De doorverwijsfunctie wordt belangrijker als de gemeente aangeeft dat er weinig budget is voor bewonersinitiatieven.

5.3.6 Buurtbudgetten: Een van de respondenten noemde ook dat de buurtbudgetten eerder echt moesten 'hengelen' naar bewonersinitiatieven. Dat zorgt voor een scheve verdeling. Alle mogelijkheden kunnen visueel worden vormgegeven, zodat duidelijk te zien is wat waarvoor dient, bijvoorbeeld met een beslisboom.

5.3.7 Intensieve samenwerking met andere subsidie-verstrekkende organisatieonderdelen is belangrijk. Stem af wanneer jullie bewoners naar elkaar doorverwijzen en hoe budget effectief kan worden ingezet.

Gemeente meer voorwaarde-scheppend en faciliterend

5.3.8 Het is voor de gemeente niet mogelijk om alle initiatieven (structureel) te financieren. Ook is het belangrijk dat bewoners niet voor alles afhankelijk zijn van de gemeente en zelf ook ideeën opbrengen die geen tot weinig geld kosten. De gemeente kan wel ondersteunen, in ieder geval bij de eerste keer. Als een subsidieaanvraag en doorverwijzing niet tot financiële

mogelijkheden leidt, kan de gemeente bepaalde drempels wegnemen en mogelijkheden bieden; dit kan een tafel zijn, een leegstaand gebouw/een ruimte of bijvoorbeeld drukwerk (voor uitnodigingen). De gemeente kan hier meer voorwaarde-scheppend en faciliterend in zijn.

5.3.9 Communiceer de mogelijkheden proactief, zorg voor steun/een luisterend oor en voorkom dat gewaardeerde initiatiefnemers heel veel moeite moeten doen om iets te kunnen organiseren. Dit is des te belangrijker als het gaat om belangrijke thema's zoals eenzaamheid. Een telefoonnummer, contactpersoon en/of balie die initiatiefnemers helpt om zelf dingen te organiseren zonder subsidie, zou een uitkomst kunnen zijn.

Wees transparant en duidelijk over de regels van de subsidie

5.3.10 Het is belangrijk om transparant te zijn over het feit dat het vooral gaat om een 'opstartsubsidie'. Zo neem je ook de verwachting weg dat bewoners vaker een subsidie ontvangen. Hiermee stimuleer je ook enige mate van zelfstandigheid in het verder oppakken van het initiatief. De gemeente kan communiceren dat er graag wordt ondersteund, maar dat de subsidie in essentie eenmalig is; dit betekent dat niet alle initiatieven elk jaar gefinancierd kunnen worden. Zo voorkom je ook dat bewoners er heel veel tijd in steken en achteraf teleurgesteld zijn, als er geen subsidie is verstrekt.

Meer aandacht voor wat er al is

5.3.11 Niet alles wat wordt georganiseerd is altijd bekend onder de mensen. Zorg ervoor dat wat er al is en gesubsidieerd wordt, goed onder de aandacht wordt gebracht. Zo voorkom je dat er meer van dezelfde soort aanvragen binnenkomen, omdat niet bekend is dat het al wordt georganiseerd. Financiële middelen kunnen zo effectiever worden ingezet.

5.3.12 Hierbij dienen diverse communicatiemiddelen te worden ingezet. Denk hierbij ook aan flyers en email, omdat niet iedereen gebruik maakt van een smartphone en/of sociale media. Ook buurtplatforms en/of het social pact kunnen een rol spelen bij het samenbrengen van initiatieven en initiatiefnemers.

5.3.13 De gebiedsmakelaars zijn al actief en kunnen ook hier een bijdrage leveren aan meer bekendheid en mond-tot-mondreclame.

5.3.14 Een andere mogelijkheid is dat specifieke collega's deze taak op zich nemen (zorgen dat de initiatieven bij de juiste mensen terecht komen).

5.4 Voorkom demotivatie bij actieve en waardevolle bewoners

Initiatiefnemers zetten zich extra in voor de wijk (soms ten koste van zichzelf) en verdienen volgens de respondenten dan ook persoonlijke aandacht en betrokkenheid vanuit de gemeente. Het kost tijd en energie om iets te organiseren. Eén van de respondenten zei ook: ''In het verleden heb ik weleens iets met hart en ziel gemaakt, maar ik hoorde er verder niks over.'' Dat soort ervaringen kunnen actieve bewoners demotiveren.

Men noemt concrete voorbeelden van manieren om demotivatie te voorkomen:

- Oprechte interesse vanuit de subsidiebeoordelaar.
- Checken of je als beoordelaar de intentie van de aanvrager goed hebt begrepen.
- Communicatief vaardig zijn; reageren op vragen en updates geven gedurende het proces.
- De ene aanvrager wil graag een fysieke afspraak en de andere vindt MS Teams of bellen voldoende, vraag hier ook naar.
- Bij drukte hebben gebiedsondersteuners niet altijd de tijd om veel persoonlijke aandacht te geven. Daarom is het belangrijk dat er in ieder geval binnen korte termijn een terugkoppeling is, zie hieronder extra toelichting.
- Binnen korte tijd (bijvoorbeeld drie werkdagen) terugkoppelen en interesse tonen. Zo begin je gelijk met een positief contactmoment. Aanvragers willen graag meer weten en lang wachten kan demotiverend zijn. Een bijkomend voordeel is dat de doorlooptijd ook kan worden verlaagd, omdat je belangrijke punten direct kunt bespreken.
- Weten wat er speelt in de wijk en daarom op maat kunnen meedenken aan het initiatief.
- Door persoonlijke aandacht, wordt men ook minder afgeschrikt door alle voorwaarden.
- Langsgaan bij het initiatief waarvan je de subsidie hebt beoordeeld. Hiermee bouw je ook nog kennis op over het stadsdeel en haar bewoners.
- Een extra contactmoment nadat het geld is uitgegeven. Er zijn twee respondenten die aangeven dat het is voorgekomen dat er geld overbleef en dat zij zelfs na het benaderen van de gemeente geen reactie kregen als antwoord op de vraag wat zij met dat geld moesten doen, dus bleef het in hun bezit. Dit komt onprofessioneel en tegenstrijdig over, omdat aan de voorkant er wel 'streng' wordt beoordeeld.
- Het is ook prettig om te bespreken hoe de activiteit is verlopen.
- Er wordt zeer positief gesproken over een bijeenkomst die is georganiseerd door de gemeente in het verleden; bewoners hadden daar de mogelijkheid om te netwerken en kregen informatie van de gemeente.
- Bij persoonlijk contact en duidelijke onderbouwing, heeft men meer begrip als de subsidie wordt afgewezen. Ook vergroot dit de kans dat die bewoner in de toekomst nog een poging wil doen.
- Motiveer goed waaróm de subsidie is afgewezen, dan weet men wat er de volgende keer beter moet.
- Actieve bewoners worden vaak gecomplimenteerd en ingezet als het nodig is. Geef ze daarom ook vanuit de gemeente de nodige informatie en steun.
- Psychologisch gezien is het belangrijk om na te gaan wat motiverend werkt en wat de gemeente kan doen om mensen te waarderen en enthousiasmeren.

5.5. Laat succesverhalen zien

→ Het laten zien van succesverhalen (bijvoorbeeld op de subsidiepagina) motiveert actieve bewoners die net een laatste zetje nodig hebben. Eenmaal gehoord, volgen er altijd meer.
Een van de respondenten noemt dat een actieve WhatsAppgroep voor de buurt heeft geleid tot meer activiteit. De gemeente kan een rol spelen in het stimuleren van de intrinsieke motivatie door ook drempels weg te nemen.